

Beszámoló az IFLA 1994. évi konferenciájáról

Az idei IFLA konferenciát egy meglehetősen távoli, egzotikus helyen, Kubában rendezték meg. Magyarországot *Kastaly Beatrix* az OSZK, és *Nagy Ferenc*, a Budakeszi Könyvtár és Információs Szolgálat munkatársa képviselte.

A havannai rendezvény olyan időszakban zajlott, amikor a vendéglátó ország magyar szemmel nézve is elképesztően súlyos társadalmi és gazdasági nehézségekkel küszködött, és küzd még ma is. Az amerikai blokád miatti, és az egykori KGST országokkal való szoros gazdasági együttműködés megszűntéből adódó gondok mindenütt tetten érhetők. A tragikus áruhiány, a tömegközlekedés összeomlása, egyértelműen válságra utal. Az emberek hangulatán azonban egy cseppet sem érezni az elkeseredést. A kubai emberek számára a legfontosabb a kulturált megjelenés, természetesen az is fontos, hogy a család minden tagja élelmiszerhez jusson, és legyen fedél a fejük felett. Az utóbbi azonban már nem is annyira lényegbevágó, ha az első kettő teljesült. A havannai házak, lakások, a csodálatos, koloniális stílusú paloták nagy része háborús pusztítás utáni képet mutat. Nem csoda, hiszen nincs építőanyag, nincs festék, amivel rendbehozhatnák a gyönyörű épületeket. Való igaz, hogy manapság sokan akár életük kockázatásával is elhagyják Kubát, de legtöbb beszélgetőpartnerünk rendkívül meghatározó módon ragaszkodik szülőföldjéhez. Több diplomával rendelkező szakemberek, akik előtt nyitva állna a nagyvilág sok neves kutatóhelye, erkölcsi kötelességüknek érzik a maradást. A természet szépségei, a zöldellő fák, az ezer színben pompázó bokrok, a fenséges óceán együttesen segítik feledtetni a gondokat. Az emberek tekintete tiszta, kedvük a nehézségek ellenére töretlen. A depressziós magyar hétköznapiakat magunk mögött hagyva számunkra kicsit furcsa, de rendkívül barátságos, mélyen emberi világ tárult elénk. Egy távoli országból érkezett látogató számára lehet, hogy ez csak a felszín, de a mélyről áradó ősi életöröm biztosan nem színlelés.

Az IFLA 60. konferenciáját, 1994. augusztus 19–27-ig a havannai Kongresszusi Palota modern épület-együttesében rendezték meg, ahol minden feltétel adva volt egy nagyszabású nemzetközi szakmai találkozó sikeres lebonyolításához. A tanácskozás a „Könyvtárak és a társadalmi fejlődés” témakört vizsgálta. A szervezők mindent elkövettek annak érdekében, hogy a meghívottak, a szakemberek jól érezzék magukat, a kubai könyvtárosok számára pedig ez az esemény egyedülálló alkalom volt a tapasztalatcserére.

Az elő-konferenciát Matanzas városában tartották meg, amelyet a XIX. században Kuba Athén-jeként emlegettek. Ezt a rendezvényt elsősorban a fejlődő országokból érkezett résztvevőknek szánták. A szeminárium arról szólt, hogy mit tehetnek a könyvtárak a földrajzilag és szociális szempontból izolált közösségekért az olvasáskultúra elsajátítása terén.

Szorosan a konferenciához kapcsolódott az IFLA '94 szakkiallítás, amely a harmadik napon nyílt meg, és keresztmetszetét adta mindannak, ami ma Kubában a továbblépés lehetőségét jelenti a könyvtári életben, a könyvkiadásban, az

információszolgáltatásban. Színhelye a kubai vásárváros, a PABEXPO volt, amely Havanna Cubanacán kerületében található, mindössze 800 méterre a konferenciaközponttól. 200 000 m² alapterületen helyezkedik el, amelyből 11 500 m² fedett, 5000 m² szabadtéri kiállítóhely. Itt kapott otthont a kiállítás több mint 2500 m²-en. Augusztus 23-tól 26-ig, naponta 9 és 18 óra között a honi bemutatók mellett olyan neves kiállítók termékeit, szolgáltatásait tekinthettük meg, mint a British Library, az Elsevir, a Springer Verlag, vagy a kubai könyvtárügyet tradicionálisan támogató spanyol nemzeti könyvtár. Naponta örvendhetett a közönség a termékbemutatóknak, könyvismertetőknak, divatbemutatóknak, kubai filmeknek. Félóránként gyors buszjárat közlekedett a konferencia színhelyéről a PABEXPO-hoz és vissza. Minden, a programban szereplő eseményre egyébként is szervezeten lehetett eljutni.

Több kiállító (EBSCO, SWETS, Saur) jelent meg a kongresszusi központ előcsarnokában is. A következő IFLA konferenciának otthont adó Isztambul, valamint Peking szintén képviseltette magát egy-egy standdal, invitálva a résztvevőket az eljövendő rendezvényekre. A helyi utazási irodák képviselői folyamatosan biztosítottak városnéző és egyéb kulturális programokat a konferencia résztvevőinek.

Az IFLA '94 kiállítás megnyitóját egy koktélparti követte, ahol a különleges aromákon kívül a jó kubai dallamokkal és ritmusokkal is megbarátkozhattunk. A zenét a Charanga Latina nevű, zömmel hölgyekből álló zenekar szolgáltatta. Szép számmal akadtak a jelenlevők között olyan kubaiak, akik néhány éve még Budapesten tanultak egyeteminken, doktori, vagy egyéb tudományos fokozat megszerzése végett. Mindannyian kitűnően beszéltek magyarul. Általuk tudtuk csak igazán megismerni a nép lelkületét, a gondokat, a mindennapi életet.

A konferencia kilenc napjából nyolc szakmai programmal volt teletűzdelve, az utolsó napon ki-ki kedvére választhatott a kirándulások közül. A vendéglátók mindent tökéletesen megszerveztek.

Az első három napon az IFLA vezetősége és a szakmai testületek tartották üléseiket, valamint a szekciók állandó bizottságainak megbeszélései zajlottak. Ezeket megfigyelőként bárki részt vehetett. A konferenciázáró pénteki nap szintén értékelő, programalkotó műhelymunkával telt.

A hivatalos megnyitót és a plenáris ülést augusztus 22-én a nemzetközi konferenciaközpont 1475 személyes nagytermében tartották meg. Ez a nap volt hivatalosan a konferencia kezdete. A tolmácsolást itt – és minden más nagyobb teremben is – színvonalasan, több nyelven biztosították.

A konferenciát házigazdaként *Armando Mart Dávalos* kulturális miniszter nyitotta meg, átadva a szót az IFLA elnökének, *Robert Wedgeworth*-nek, aki rövid bevezetőt mondott.

A plenáris ülésen *Marta Terry* a kubai könyvtárosok képviselőjében köszöntötte a megjelenteket, majd *Cintio Vicier*, a floridai (Key West) születésű híres kubai költő, kritikus és esszéista (José Martí életművének legismertebb kutatója) tartott egy igen tartalmas beszédet „Az író és a könyvtár” címmel, amely egyáltalán nem a megszokott sémák szerint értékelte a könyvtáros hivatásban rejlő értékeket. A plenáris ülést követően a kubai kormány vendégházába voltunk mindnyájan hivatalosak, ahol kötetlen beszélgetésekre nyílt alkalom a helyi és egyéb országokból érkezett kollégákkal.

A nyitó rendezvénnyel egyidőben, a regisztrációkat követően megállapították, hogy 1278 küldött jelentkezett, akik közül 433 volt kubai. (Ez a szám augusztus 25-én 1460-ra emelkedett, 80 ország képviselői jelentek meg Havannában (az egyik legnépesebb az orosz küldöttség volt).

Az előadások és a workshopok mellett körülbelül harminc különböző témájú poszttert is láthatott a közönség az orosz, dán, kanadai, valamint kubai könyvtárosok jóvoltából. A legérdekesebb poszttert 62 orosz könyvtáros hozta. Az anyag bemutatta, hogyan küzdenek kollégáink Oroszországban a politikusok emelte akadályok megszüntetéséért.

Augusztus 23-án este 9 órakor a Nemzeti Színházban (Sala Avellaneda) kifejezetten az IFLA konferencia résztvevőinek tiszteletére kulturális gálaestet adtak a neves havannai társulat, a Danza Contemporánea de Cuba táncegyüttes tagjai. A 30 éve alakult együttes jól ismert világszerte, számos országban felléptek már. Speciális keresztmetszetet adtak a sokrétű, színes kubai kultúrából.

A konferencia minden eseményéről kiváló tájékoztatást kaphattunk az IFLA Express hírlevél útján. Az első két szám a rendezvény előtt jelent meg még márciusban, illetve májusban, majd augusztus 22. és 26. között naponta. A Mundo Latino nevű kubai filmes cég a konferencia jeles eseményeit videóra is vette. Péntekig mindenki megrendelhetette a maga példányát emléke.

A fogadások sorában kiemelkedő volt a José Martí Nemzeti Könyvtárban tett látogatás augusztus 24-én, amelyet az ASCUBI (Kubai Könyvtárosegyesület) szervezett.

Másnap a hivatalos programokat követően Havanna város vezetése hívta vendégül a küldötteket a Capitolium csodálatos épületébe (Salón de los Pasos Perdidos). A 18 tagból álló Schola Cantorum Coralina kórus adott rövid műsort kubai latin-amerikai és nemzetközi repertoárjából. A hivatalos beszédek után egy afro-kubai táncsoport vonult át többször is a színen.

Az IFLA konferencia záróaktusa szintén a konferenciaközpont nagytermében zajlott és Robert Wedgeworth elnök szavaival indult. A Professional Board ré-

széről *Ian Johnson*, a testület vezetője értékelte a konferenciát. Az előkonferencia ajánlásainak ismertetése után *Leo Voogt* főtítkár kiosztotta a 94-es díjakat. A vendéglátók zárszavát követően elhangzott a meghívás a jövő évi isztambuli és a 96-os pekingi konferenciára, majd az IFLA elnöke elbúcsúzott a hallgató-ságtól.

A búcsúestet egy modern tengerparti szállodában, a Hotel Neptunoban tartották meg, ahol szakmai kérdésekről már nemigen esett szó, annál elszántabban próbáltunk valamit elsajátítani a számunkra szokatlanul tüzes kubai táncokból.

A visszautazás előtt egész napos kiránduláson vehettünk részt Kuba, s talán a világ egyik legszebb tengerpartján, a Varadero-parton. Az utazás több órán át tartott, így igazából csak igen keveset lehettünk ebben az üdülőparadicsomban. A gyakran borús idő ellenére egy óra is elegendőnek bizonyult arra, hogy annyi színt kapjunk, amennyit egy kéthetes balatoni nyaraláson sem lehet összeszedni.

A magyar könyvtárosok képviselőjében Nagy Ferenc vett részt a havannai konferencián. A Budakeszi Könyvtár igazgatója egy esztendeje levelező tag az IFLA Közkönyvtári Szekciójában.

Összefoglaló a Közkönyvtári Szekció munkájáról, és a látogatott előadásokról

Tavaly óta vagyok a Közkönyvtári Szekció levelező tagja, és ez az IFLA konferencia adott először alkalmat arra, hogy személyesen is megismerhessem a bizottság elnökét, *Sissel Nilsent* (Baerum Bibliotek, Bekkestua, Norvégia), akitől folyamatosan kapok hónapok óta információt az általa vezetett team szakmai tevékenységéről.

Augusztus 20-án, túlesve a rövid bemutatkozáson, rögtön csatlakozhattam a közkönyvtári Bizottság (Public Libraries Standing Committee) jelenlévő tagjaihoz. A Bizottság számos fontos kérdést kívánt tisztázni még a konferencia kezdete előtt. A tagok számára az együttlét lehetőséget biztosított arra, hogy a megkezdett munkálatok állásáról egymást kölcsönösen tájékoztassák. Lényegretörő elnöki beszámolót hallhattunk a pénzügyekről (féléves mérleg), valamint a júniusi, Botswanában megtartott pán-afrikai szemináriumról. Napirendre kerültek a levelezés útján általam már korábban megismert legfontosabb témák (UNESCO Manifestum, az új Core program és a nemzeti információspolitikák nemzetközi áttekintése).

A bizottsági ülést követő két napon számos jó előadást sikerült kiválasztanom. Ilyen volt például az a nyílt fórum, amely a kiadványokhoz való egyetemes hozzáférést segítő Core program eddigi eredményeit mutatta be. A téma előadója *Graham Cornish* (UAP Core Programme, British Library) volt. Egy másik érdekes beszámoló-sorozatból megismerhettem olyan társadalomfejlesztő erőfeszítéseket, amelyek manapság meghatározzák egy-egy fejlődő, vagy átalakulóban lévő ország könyvtárügyét (Brazília, Oroszország). A közkönyvtárak sok esetben túlélési stratégiákat biztosíthatnak hátrányos helyzetű közösségek számára a társadalmi és kulturális felemelkedésért folytatott küzdelemben (Dél-Afrika).

Egy másik nyílt fórumon megtudhattam, hogy milyen erőteljes igények indokolják egy új, az analfabetizmus felszámolását célzó Core program elindítását.

Ebben az új programban a közkönyvtári szerepvállalás dominálna. A programot a Közkönyvtári Szekció elnöke *Sissel Hilsen* és a holland *Frances Kaiser* (Igazságsügyi Minisztérium, Börtön Szolgálat) ismertette.

A Magyarországon megrendezett közkönyvtári szemináriumok gyakori vendége, *Barbro Thomas* (Közkönyvtári Osztály, Kulturális Ügyek Nemzeti Tanácsa, Stockholm) a Matanzasban megtartott pre-konferencia ajánlásait tette közkinccsé. Az előadásból kitűnt, hogy míg az írástudás alapvető emberi jog, az analabétizmus egyre nagyobb méreteket ölt világszerte. Az írástudatlanok 80%-a a fejlődő országokban él, többnyire eldugott vidékeken, városi szegénynegyedekben. A közkönyvtárak rendkívül sokat tehetnek azért, hogy a hátrányos helyzetű rétegek könyvhöz jussanak. Különösen a gyermekek, a nők könyvtári ellátása fontos feladat.

Az IFLA-nak és az UNESCO-nak össze kell fognia annak érdekében, hogy a figyelemfelkeltés terén, az olvasóvá nevelésben összehangolt kampány indulhasson. Indokolt a Közkönyvtári Szekció és az Iskolai Könyvtári Szekció szorosabb együttműködése is, és elengedhetetlen az egyes nemzetek tapasztalatainak összegyűjtése, az orális értékek rögzítése, megőrzése, különösen a fejlődő országokban.

Augusztus 23-án több érdekes előadást is hallhattam. Az első az új könyvtári információs technológiák alkalmazását, az Internet-használat terjedését, és az ezekkel kapcsolatban felmerülő problémákat elemezte gyakorlati tapasztalatok birtokában, társadalomtudományi könyvtári környezetben.

Egy másik előadóteremben a magyar könyvtárosok számára is igen érdekes téma, az olvasás és a videó kölcsönhatása került terítékre. Áttekintést kaphatunk például Izrael ilyen vonatkozású húsz évet átfogó tapasztalatairól. (Előadó: *Irene and Shamuel Sever*, Könyvtártudományi Tanszék, University of Haifa). Folytatásként az utóbbi évek izgalmas lengyel valóságát ismerhettük meg *Jadwiga Kolodziejska* (Nemzeti Könyvtár, Varsó) tolmácsolásában.

Számomra a nap legfontosabb eseménye az újrafogalmazott UNESCO Közkönyvtári Manifesztummal kapcsolatos fórum volt, ahol a világszervezet részéről *Abdelaziz Abid* (általános Információs Programok Irodája) „A közkönyvtárak küldetése” címmel tartott bevezetőt, majd az egyik projekt-intézmény szakembere *Gloria Maria Rodriques* (Network of COMFENALCO Public Libraries, Medellín, Kolumbia) ecsetelte, hogy milyen fontos a dél-amerikai ország számára a Manifesztum.

A téma igazi szakértője *Hellen Niegaard* (Hillerod Public Library, Dánia), aki egyébként aktív tagja a közkönyvtári szekciónak, átfogó ismertetést adott a háttérben folyó előkészületekről.

Az általa összeállított anyag alapján a promóciós terv (1995–1997) a következő:

- a fordítások 1994 decembere és 1995 februárja között készülnek el (az egyes nemzeti egyesületek az 1994-es új verziót lefordítják saját nyelvükre);
- az 1995-től publikált Manifesztumnak minden szintre el kell jutnia, a nagy nemzetközi szervezetektől az oktatási intézményeken át a helyi önkormányzatokig;
- a Manifesztumot az UNESCO 1995-ös konferenciáján bocsátják nyilvánosságra;

– a Manifesztum céljait demonstrálandó videó készül 1995 és 1996 között.

A sok váltás közepette érdekes közjátéknak bizonyult az az előadás, amelyet a Tudományos és Szakkönyvtárak Szekciója „A tudományos információk elérésének társadalmi korlátai” témakörben hirdetett meg.

A legsikeresebb előadó *Barbara Ford* a Virginia Commonwealth University, Könyvtári Szolgálatának munkatársa (Richmond, Virginia, USA), alapvető feladatként az új információs technológiákkal szembesülő munkatársak képzettségi szintjének emelését jelölte meg.

A korábban hivatalosan meghirdetett IFLA-program a „Könyvtáros egyesületek menedzsmentje” c. workshoppal gazdagodott. Ennek keretében hallhattuk *Rudi van der Velde* (NBLC, Hága, Hollandia) humoros, szellemes előadását a „Bagoly és a Sólyom, avagy a könyvtár a kultúra és a piac között” címmel, s megtudhattuk, hogyan is evez manapság a piacgazdaság viharos hullámain a holland könyvtári szervezet hajója Szkülilla és Kharübdisz, azaz a non-profit szféra és a vállalkozás-orientált világ között. A tréfásan illusztrált előadás igazi élmény volt.

A mozgalmas nap végeztével vendéglátóink kedves gesztussal éltek: a bevezetőben már említett kulturális gála előtt, meghitt légkörben találkozhattunk a kubai közművelődési könyvtárosokkal a Nemzeti Színház különtermében.

Másnap ismét egy aktuális problémáról szóló előadást sikerült találnom. *Sandy A. Norman* (Library Association, London, Nagy-Britannia) – aki egyébként az IFLA szerző jogi tanácsadója –, tömören áttekintette a világon szinte mindenütt jelentkező és az AV dokumentumoktól az elektronikus médiáig valamennyi dokumentumtípus esetében észlelhető anomáliákat.

Valószínűleg sokakat elgondolkodtatott a skandináv közkönyvtárosok kötetlen találkozásán elhangzott néhány felvetés. Az összegyűlt szakemberek azt vizsgálták, hogy miként alakul a közkönyvtári képviselet az IFLA-ban, és hogyan lehetne bevonni még több közkönyvtárat az IFLA munkájába.

Peter Borchardt, a Közkönyvtári Szekció állandó bizottságának titkára (Amerika-Gedenkbibliothek, Berlin) tanulságos előadást tartott az IFLA struktúrájának lehetséges megváltoztatásáról. Ő a szervezet hatékonyabbá tételét az állandó bizottságok számának csökkentésével képzelel el. Szerinte csak olyan könyvtártípushoz létesíthető állandó bizottság, amely legalább 15 éve fennáll és működik. Egy szakmai testület minden 3 évben értékelné az állandó bizottságok munkáját. Ez a szakmai testület döntheti el később, hogy folytatható-e tovább a bizottság tevékenysége. Meghatározott feladatokra létre lehetne hozni olyan szakértő csoportokat, amelyek 4–6 főből állnának. Munkájuk végeztével a szakértői csoport automatikusan feloszlaná.

Az előadó fejtegetéséből kitűnt, hogy az IFLA munkáját sokkal hatékonyabbá tehetné a szervezeti struktúra egyszerűsítése. Az a lényeg, hogy minél kevesebb legyen a bürokrácia, távlati célként pedig megjelölhető, hogy (nagyon sarkítva kifejezve) az IFLA ne csak a könyvtárigazgatók utazási irodája legyen, hanem váljék igazán flexibilis szakmai műhellyé.

Augusztus 25-én délelőtt szerencsére még egy könyvtárlátogatásra is nyílt lehetőségem. Mivel választhattam, hogy milyen típusú könyvtárba szeretnék eljutni, rövid töprengés után egy kerületi közkönyvtár mellett döntöttem. Havanna Marianao kerületének Enrique Jose Varona-ról elnevezett könyvtárát látogattam.

tam meg szervezett kirándulás formájában. A több mint 50 ezer kötetes intézmény állománya rendkívül rossz állapotban volt, ami valószínűleg a könyvkészítéshez felhasznált papír minőségének és a trópusi viszonyoknak tudható be. A gyűjtemény világos keresztmetszetét adta a kubai könyvkiadás gyengeségeinek, a beszerzési lehetőségek szűk volta is egyértelműen megmutatkozott. A könyvtárosok szakmailag felkészültek, szívélyesek voltak, a könyvtárápület a funkciónak tökéletesen megfelelt.

Sajnos ezen a napon az átfedések miatt három előre eltervezett előadást nem tudtam meghallgatni, de remélhetőleg az írásos változatokat sikerül majd utólag beszereznem. Az elszalasztott programok közül hármát emelnék ki. Az első a multikulturális közösségek közkönyvtári ellátásáról, az iskolai könyvtárakkal, gyermekkönyvtárakkal való együttműködésről szóló műhelyfoglalkozás volt. Ezen kívül nagyon hasznosnak ígérkezett az „Internet a könyvtárközi kölcsönzésben” című, és az írástudás elsajátítására felhívó új irányelveket ismertető beszámoló.

A közkönyvtári szekció záró találkozója augusztus 26-án már a következő IFLA konferenciára való felkészülés jegyében zajlott. Mivel az isztambuli rendezvény témája a könyvtári technológia lesz, felvetették, hogy felkérjük előadónak *Chris Bett*-et, aki a legnagyobb angol közkönyvtári projekten dolgozik Croydonban. Chris Bett bemutatója mellett szeretnék összegezni a portugál tapasztalatokat is. Ebben nagy segítséget nyújthat az egyik portugál szekciótag, aki a könyvtári Manifesztum megszervezésében is komoly szerepet vállalt (szeminárium megszervezése). A közösen végzett felmérések eredményeit az UAP Core Programjához kapcsolódva jelenítenék meg az Isztambulban összegyűlő kollégák számára.

A bizottság már Pekingre is gondolván, eldöntötte, hogy a 96-os konferenciát megelőzően egy rendkívüli találkozót szervez a szerzői jogvédelem aktuális vonatkozásainak megtárgyalására.

Visszatérve az isztambuli konferenciára, számos előkészületről szerezhettem tudomást. Most már szinte bizonyos, hogy Isztambul előtt egy úgynevezett „satellite meeting”-et tart a bizottság Thessalonikiben, amelyet a görög kollégák a műhelymunka mellett terepgyakorlatokkal, azaz könyvtárlátogatásokkal is szeretnék még érdekesebbé tenni.

Az olvasás népszerűsítésére felhívó programok 1997-ben kerülnek majd előtérbe. A 97-es koppenhágai IFLA konferenciát megelőzően a dán határhoz közel, német területen kerül majd sor a témába vágó elő-konferenciára. Addigra valószínűleg születhet majd egy összegzés az UNESCO minta-könyvtárak tapasztalatairól is (Kolumbia, India, Nigéria).

A jövő év elején február 10. és 14. között Pozsonyban találkozik legközelebb a bizottság. Témájuk az éves beszámolón kívül a privát szférával való együttműködés lehetősége, illetve a könyvtárak támogatási struktúrája lesz. Céljuk mindekenélőtt trendek kidolgozása.

A bizottság ülésével gyakorlatilag véget ért a hivatalos szakmai program a 60. IFLA konferencián.

Úgy érzem, hasznos és ami a legfontosabb, itthon is jól hasznosítható tapasztalatokat sikerült szerezni, számos intézményi és személyes kapcsolat kialakítására nyílt módomból. Ezúton is szeretném kifejezni köszönetemet az MKE elnök-

ségének, és valamennyi tagtársamnak, hogy lehetővé tették kiutazásomat a havannai konferenciára.

Nagy Ferenc

A Konzerválási Szekció elnökeként a havannai IFLA konferencián

Az Országos Széchényi Könyvtár az IFLA-ba való belépésekor delegált a Konzerválási állandó bizottságba, az 1991–1995 közötti időszakra. A tavalyi, Barcelonában tartott konferencián volt módom először részt venni, ahol – mivel az előző elnök az Állományvédelmi és Restaurálási magprogram igazgatója is volt, és lemondott az elnökségről – megválasztottak a Konzerválási szekció elnökévé. Úgy lettem a szekció elnöke, hogy előzőleg még az állandó bizottság munkájában sem vettem részt, és meglehetősen keveset tudtam mind a szekció, mind az állandó bizottság feladatairól, tevékenységi formáiról és tényleges tevékenységéről.

A két konferencia között eltelt egy év alatt megismertem a konzerválási szekció középtávú munkatervét, a folyamatban lévő programokat, a szekció előtt álló feladatokat és kötelezettségeket, és azt, hogy a legfontosabb esemény, az éves konferencia milyen előkészítő és helyszíni munkát jelent.

Mivel az ismeretek és az információk nélkülözhetetlenek az írásos kultúrák fennmaradásában és fejlesztésében, de a megörökítés formája általában nem tartós, az aktív állományvédelem szükségessége világszerte egyre inkább tudatosul. A Konzerválási szekcióban együttműködhetnek könyvtárosok, dokumentalisták és állományvédelem vezetők minden érdekelt országból a szakmai kérdések jobb megértése és a könyvtári állományok fennmaradása érdekében. Még az előző elnök idején készült az 1992–1997 közötti évekre szóló középtávú program, amely a következő célokat és módszereket fogalmazza meg a szekció számára:

- segítse elő az állományvédelmi problémák és tényezők nagyobb mértékű tudatosulását minden típusú könyvtár munkatársaiban;
- mozdítsa elő, hogy a világ különböző könyvtáraiban a konzerválási problémák nagyságát fel tudják becsülni;
- segítse elő azt, hogy a rendelkezésre álló restaurálási és állományvédelmi lehetőségeket hatékonyan használják föl;
- ezen célok érdekében segítse elő a rendszeres információcserét állományvédelmi kérdésekről és szükségletekről, különösen a fejlődő országokkal, és más, speciális igényt mutató területekkel, és mozdítsa elő minden típusú könyvtári dolgozó nevelését és képzését az állományvédelemmel és konzerválással kapcsolatos területeken;
- ösztönözze, hogy az országokon belüli és a nemzetközi együttműködés fennmaradjon és szélesedjék, szoros kapcsolatban az állományvédelmi és restaurálási magprogrammal;
- mozdítsa elő az időálló, savmentes papírok növekvő mértékű gyártását és használatát;

– kezdeményezze és ösztönözze a további kutatásokat az állományvédelmi témákban és restaurálási technikákban.

A Konzerválási szekció a Management and Technology elnevezésű VI. főosztályhoz (Division) tartozik, az Információ technológia, a Könyvtári épületek és felszerelés és a Statisztika szekciókkal, valamint az Audiovizuális média, a Management, a Könyvtári egyesületek menedzsmentje és a Nők ügyei elnevezésű kerekasztalokkal együtt. Az éves konferenciák programjának állandó elemei a főosztályok koordinációs tanácsának (aminek elnöke és titkára van, és a szekciók és kerekasztalok elnökei és titkárai a tagjai) két ülése, valamint a szekciók állandó bizottságainak ugyancsak két ülése. Mind a négy bizottsági ülést a konferencia előtti napokban, illetve a konferencia végén tartják. Ezenkívül minden szekció szervez egy vagy két félnapos vagy fél- és egy egésznapos szakmai programot. Ezek egyike az ún. open session (nyílt ülés), ahol 2–4 előadás hangzik el, a másik pedig egy workshop, ahol az előadók egy szűkebb témát járnak alaposabban körül, és esetleg gyakorlati bemutatót és/vagy oktatást tartanak. Mindkét szakmai programot szervezheti közösen is a két szekció, sőt, az IFLA szakmai tanácsa ezt különösen támogatja.

A főosztályi koordinációs tanács ülésein az éves konferenciával, annak programjával kapcsolatos információk, gyakorlati tudnivalók hangzanak először el. Az ülések további részét a szekciók és kerekasztalok tevékenységének ismertetése, a jövő évre vonatkozó tervek megbeszélése és a tervek megvalósítására fordítható pénz elosztása tölti ki. A szekciók adminisztrációs keretének nagysága a szekció taglétszámától függ (a Konzerválási szekciónak pl. jelenleg 107 tagja van, ennek alapján 1200 holland forint az évi adminisztrációs keretünk). Egy évben egy szekció két olyan szakmai programot indíthat, amelyhez pénzt igényel; a kisebb programot egy-két éven belül, a nagyobb programot két-három év alatt kell befejezni. A konzerválási szekció még az előző elnök idejéből örökölt két programot, amelyeknek befejezését vállalta az 1995. évi konferenciáig. Ez a két program két rövid ismertető készítése: az egyik a savmentes, időálló papírokról, a másik a könyvtárak katasztrófa esetére való felkészülési tervéről fog szólni. A füzetek elkészülése után meg kell határozni azokat, akiknek ezeket az ismertetőket el akarjuk juttatni, vagyis akik számára fontosnak tartjuk ezeket az információkat.

A Konzerválási szekció állandó bizottságának jelenleg 14 tagja van; a képviselt országok között van az USA, Kanada, Oroszország, Svédország, Nagy-Britannia, Németország, Japán, Spanyolország, Franciaország és – a két levelező tag révén – Új-Zéland és Trinidad is. A havannai konferencián az állandó bizottság tíz tagja vett részt, de a bizottság két ülésén számos más érdeklődő is jelen volt, mint régi bizottsági tagok, állományvédelmi könyvtárosok vagy megfigyelők. A bizottsági üléseken az elnöki és titkári/kincstárnoki beszámolón kívül a következő témákkal foglalkoztunk: a szekció taglétszámának növelése: az IFLA-ról és a szekcióról készítendő ismertető tartalma; egy nem rendszeresen megjelenő szekció-hírlevél kiadása; az időálló papírról és a katasztrófa esetére való tervezésről szóló ismertető elkészítése; a következő IFLA konferencián a szekció által szervezendő szakmai program témái és előadói; a jövő évi IFLA konferencia előtt, a szekció szervezésében Budapestre tervezett állományvédelmi konferencia témái, előadói és pénzügyi terve; az ISO egyes munkacsoportjaiban végzett,

a könyvtári állományvédelemmel kapcsolatban álló szabványosítási munka állása, az illetékes munkacsoportok és a Konzerválási szekció kapcsolata; a Konzerválási szekció kapcsolata az Állományvédelmi és Restaurálási magprogrammal; a Memory of the World program; a szekció 1995. évi munkaterve.

Mind az állandó bizottság tagjai, mind az üléseken megfigyelőként jelen lévő szakemberek nagyon aktívak voltak véleményük kifejtésében, sok új javaslatot tettek, és az elvégzendő munkákra is szívesen jelentkeztek, és vállalták a kiadványok megírását. A budapesti állományvédelmi konferencia címe „Könyvtári állományvédelem és restaurálás: jelen utak a jövőbe” lesz, és többek között foglalkozni fog a nemzeti könyvtárak megőrző funkciójának ellentmondásaival és a lehetséges megoldásokkal; a megelőző állományvédelemmel, különös tekintettel a katasztrófák előtti és utáni teendőkre; a tömeges restaurálás módszereivel és problémáival; a gyűjtemény-konzerválással és a jó raktári mikroklíma kialakításával; az időálló papír aktuális kérdéseivel; regionális közép- és kelet-európai kérdésekkel az állományvédelemben. Az 1995. évi isztambuli IFLA konferenciára a „Könyvtári épületek és hatásuk a gyűjtemények jövőjére” témát választottuk, amely témában nyílt ülésen előadásokat, vagy egy vitát tervezünk, meghívott előadókkal. Az 1996. évi pekingi konferencián a nemzeti könyvtáraknak a nemzetek kulturális öröksége védelmében betöltött szerepével szeretnénk foglalkozni.

Az ISO 46. technikai bizottságának 10. albizottsága foglalja magában azt a három munkacsoportot, amelyek az időálló papírok, a könyvtári raktározás és a kiadói, valamint a könyvtári kötések szabványosításával foglalkoznak. Ez év július 1-jén lépett érvénybe az ISO 9706 sz. szabvány az időállóság kritériumairól, a nyomópapírok tekintetében. A könyvtári raktározás állományvédelmi követelményeinek és a tartós kiadói és könyvtári kötések kritériumainak szabvány szerinti meghatározásán még dolgoznak.

Az eddig említett négy bizottsági ülésen kívül részt vettem két további megbeszélésen, az Állományvédelmi és Restaurálási magprogram, valamint az ISO munkacsoportok és a Konzerválási szekció lehetséges kapcsolatairól. Meghallgattam egy tájékoztatást a Memory of the World programról, és részt vettem a Regionális tevékenységek főosztály által szervezett nyílt ülésen augusztus 23-án. Az ülés témája a restaurálás és állományvédelem volt, és egy nagyon érdekes előadás hangzott el a venezuelai városi munkák minisztériuma régi építészeti tervrajz gyűjteményének restaurálásáról és konzerválásáról (Nancy Jimenez, venezuelai nemzeti könyvtár), valamint egy tájékoztató az Állományvédelmi és Restaurálási magprogram ausztráliai regionális központjának tevékenységéről (Jan Lyall, ausztrál nemzeti könyvtár).

A Konzerválási szekció által szervezett szakmai program témája az „Állományvédelem trópusi éghajlaton” volt, amit az augusztus 25-én tartott félnapos workshop keretében dolgoztunk föl. A workshop-on négy előadás hangzott el, volt egy előre be nem jelentett, rövid beszámoló és egy gyakorlati bemutató. Az előadások közül kettő (Luis Frades: Az iratok konzerválása Kubában – a nemzeti levéltár állományvédelmi politikája és kutatásai; Ramón Sánchez, Venezuela: A könyvtári és levéltári gyűjtemények fenntartása: megelőző tevékenység) kifejezetten a trópusi országokban folyó könyvtári és levéltári állományvédelmi-konzerváló-restauráló munkáról és az e területen folyó kutatásokról szólt, a har-

madik (Wendy Smith, Ausztrália: A könyvtári állományvédelem tanulása távoktatással) a könyvtári-levéltári állományvédelem tanulásában alkalmazható, e célra kidolgozott távoktatásról, a negyedik (Flossie Matenje, Malawi: Könyvtári és levéltári anyagok állományvédelme és restaurálása Afrikában) pedig fekete-Afrika könyvtárainak nehéz állományvédelmi helyzetéről. A rövid beszámolót Rodolfo Gómez, a kubai nemzeti könyvtár fényképésze tartotta, a filmek és fényképek megóvásáról, helyes tárolásáról és kezeléséről. A gyakorlati bemutató Ramón Sánchez előadásának része volt, aki nagyon gyakorlatiasan tárgyalta és mutatta be a könyvtári raktárak és az állomány tisztántartásának és az állomány biztonságos elhelyezésének módszereit és eszközeit. Előadását érdemes volna magyarul is publikálni.

A workshop rendkívül sikeres volt; az 50 helyre 52-en jelentkeztek, és minden előadással kapcsolatban élénk vita bontakozott ki. Különösen érdekes volt a kubai és venezuelai előadásokban az eltérő szemléletmód megnyilatkozása, amely szemléletmódok a világ más részein is jellemzően előfordulnak. A raktárban a penészedés és rovarfertőzés megelőzésére a kubai nemzeti levéltárban rendszeresen fertőtlenítést végeznek. Venezuelában, a nemzeti könyvtárban pedig állandó jó légmozgást biztosítanak, és a lehető legnagyobb tisztaságot tartják fenn. Kubában elsősorban az anyagiak hiányával magyarázzák azt, hogy a fertőtlenítést választják, Venezuelában pedig a fertőtlenítést károsnak tartják, és hosszú távon gazdaságosabbnak is a tisztán tartást és a jó ventillációt. A vitában a legtöbbször a venezuelai állásponttal értettek egyet, annál is inkább, mivel ez a módszer még a trópusi körülmények között is hatékonyabbnak bizonyult. A fertőtlenítést csak végső esetben, ha minden erőfeszítés ellenére rovarfertőzés lép föl, tartják alkalmazhatónak és szükségesnek. Nagy érdeklődést váltott ki a távoktatásról szóló előadás is, mivel ez a tanulási forma bárhol alkalmazható volna. Az ausztrál nemzeti könyvtár támogatni fogja a canberrai egyetemen dolgozó előadót a tananyag kidolgozásában és a módszer bevezetésében a csendes-óceániai és távol-keleti területeken. A tananyag mások számára is használható lesz, és a helyi szükségletekhez alkalmazva, a távoktatás is bevezethető.

*

A havannai konferencián tapasztaltak alapján megállapítható, hogy a könyvtárosok körében világszerte igen nagy az érdeklődés a könyvtári állományvédelem módszerei iránt. Kihhasználják az IFLA által nyújtott lehetőségeket ilyen jellegű ismereteik bővítésére, igénylik az egyre több információt és az együttműködést, amihez saját munkájukkal is szívesen hozzájárulnak. Az IFLA Restaurálási szekciójának nagyon jó lehetősége van arra, hogy létrehozza a találkozást és tapasztalatcserét olyan távoli földrészek könyvtárosai, állományvédelmi szakemberei és restaurátorai között, mint Ausztrália és Latin-Amerika, vagy Európa és Afrika. Ezért is tekintek nagy várakozással a jövő évben Budapesten rendezendő állományvédelmi konferencia elé, amely iránt máris nagy érdeklődés mutatkozik.

Kastaly Beatrix